

Книга, яку на Зіньківщині зачитали «до дірок», перемогла в загальнонаціональному конкурсі

Дмитро Нитченко.

Почесна відзнака, якою посмертно нагородили письменника.

ПРИЄМНА звістка у вигляді дипломів лауреатів XXI загальнонаціонального конкурсу «Українська мова — мова єднання» прилетіла нещодавно з Одеси на Полтавщину — зокрема в Зіньків і Полтаву — й далі помандрує у номінації «На видноті усього світу» стала книга Дмитра Нитченка «Від Зінькова до Мельборну» (диплом і спеціальну відзнаку авторові присуджено посмертно). Дипломами лауреатів нагороджені й люди, котрі були безпосередньо причетні до її перевидання на Батьківщині письменника. А саме — голова Полтавського обласного відділення Товариства зв'язків з українцями за межами України Віра Кошова й директор Зіньківського районного історичного музею Віктор Литус. Донька Дмитра Нитченка — письменниця Олександра Ткач (Леся Богуславець), котра проживає в Австралії, — була нагороджена дипломом лауреата конкурсу й почесною відзнакою за власний творчий доробок (гуморески й репортажі). Також організатори конкурсу відзначили дипломами лауреатів колективи Полтавського обласного відділення Товариства зв'язків з українцями за межами України та Зіньківського районного історичного музею, які займаються популяризацією творчості талановитого прозаїка і поета, фундатора українського шкільництва та видавничої справи в Австралії Дмитра Нитченка.

Нагорода знайшла всіх цих людей у ювілейний для письменника рік — у лютому виповнилося 115 років від дня народження Дмитра Нитченка. У тому ж місяці до цієї дати в Полтавській обласній науковій бібліотеці імені І. П. Котляревського відбувся вечір-спогад «Від Зінькова до Мельборну» (встигли провести до карантину). Цю подію тоді добре висвітлила у пресі землячка Дмитра Нитченка — заслужена журналістка України Ганна Антипович, переполювавши зокрема і про виступ директора Зіньківського районного історичного музею Ігоря Литуса, який «...у доповіді про славного сина Зіньківського краю розповів про дитячі і юнацькі роки Дмитра на Зіньківщині, де він народився 22 лютого 1905 року в родині доброго господаря з хутора біля села Лютенські Будища, про переслідування, яких зазнала родина, про ті поневіряння, що випали на долю Дмитра «в стране, где так вольно дмишат челавек» через «не таке»

соціальне походження, окреслив його шлях Зіньків — П'ятигорськ — Краснодар — Харків — фронтові дороги в лісах Смоленщини — Могилів — Гомель — Харків — Львів — Краків — Форст — Берлін — Мюнхен — Старий Ульм — Корнталь біля Штутгарта — Цуффенгаузен — Неаполь — Мельбурн... «Перший вірш Дмитра Нитченка був опублікований у читанці для другого класу, коли йому було лише 15 літ, — розповідає Віктор Литус. — У 26 років він видав свої дві перші поетичні збірки. В Австралії, починаючи з 1953 року, вийшло понад два десятки його книг — твори для дітей, мемуари, наукові праці, словники, підручники, епістолярії українських письменників... Усі свої заощадження Дмитро Васильович вкладав у видання книжок для українців Австралії, а там була 35-тисячна українська діаспора, і роздаровував їх по всьому світу. У незалежній Україні ці видання стали перлинами музеїв та бібліотек, багато разів перевидавалися його твори для дітей, книга «Живий Шевченко»... За книгу «Від Зінькова до Мельборну» він був удостоєний премії імені Григорія Сковороди. За книги для дітей став лауреатом премії імені Лесі Українки. 1991 року за рекомендацією Олесе Гончара Дмитра Нитченка прийняли до Спілки письменників України. Після понад чотирьох десятиріч вигнання він зміг і в Україну приїхати, і повернутися до рідного народу своїми творами, в яких чесно, правдиво, майстерно відтворено всі ті випробування, через які пройшли українці в жорстокому ХХ столітті. Його твори надихають нові покоління нашого народу».

Ми поговорили з Ігорем Литусом уже після отримання ним та очолюваним ним музеєм відзнаки конкурсу «Українська мова — мова єднання», і він поділився цікавою історією, що передувала перевиданню книги «Від Зінькова до Мельборну».

— Восени 2018 року донька Дмитра Нитченка Олександра Ткач (Леся Богуславець) і його онук Юрій Ткач приїздили в Україну, й ми зустрілися з ними в Полтаві. Тоді я розповів, що книга «Від Зінькова до Мельборну» є бестселером на Зіньківщині. Неповдалі села Лютенські Будища на хуторі Ніценки, де жили батьки Дмитра Нитченка, у місцевій бібліотеці був наявний лише один примірник цієї книжки. Бібліотекарка розповідала, що люди записуються в чергу, аби почитати її. Землякам письменника й нині дуже цікаво дізнатися про по-

ської області на 2018—2020 роки, тож продажу вона не підлягає.

Поки що перевидану книгу Дмитра Нитченка було представлено в Києві та Одесі. Ігор Литус розповів, що вони з укладачем видання Вірою Кошовою та літературним редактором Ганною Антипович мали намір представити «Від Зінькова до Мельборну» й на Форумі видавців у Львові, але поки що не мають такої можливості. Сподіваємося, така нагода неодмінно випаде. Головне, що люди вже читають книгу, дізнаючись багато нового й цікавого не лише від її автора, а й про нього самого.

У передмові до другого видання книги «Від Зінькова до Мельборну» Марко Павлишин наводить спогади Дмитра Нитченка, які чітко пояснюють формування його поглядів: «Історія мого патріотизму починається із самого ґрунту, з історії України та підрадянського оточення. Змалку я прочитав дещо про боротьбу Мазепи проти Москви, потім додалися розповіді діда про діл москалів в Україні, про бій під Полтавою та зраду Полуботка й Кочубея. Уже в Харкові позичив мені один робітник ще на гудзиковій фабриці книгу «Історія української культури» митрополита Іларіона, яка справила на мене велике враження. А також багато впливали життєві епізоди: у часи приходу радянської влади щоразу до дідової хати ставили на ночівлю червоноармійців. Всі вони були росіянами. Усе, про що вони між собою розмовляли, що розповідали один одному, їхня мова, «приправлена» брудною найгіршою лайкою, якої я ніколи не чув від батька чи діда, справляло на мене найгірше враження. А далі на кожному кроці я бачив ставлення росіян до української мови: «А пачему не па-рускі?» Доказування, що це не мова, а «наречіє», арешти найкращих наших письменників і винищення та розстріл лише за любов до свого народу. І зрештою читання Шевченкового «Кобзаря» справило на мене найбільше враження. Скрізь, протягом усієї історії й тепер, я бачив ті самі московські кривди, прикриті брехнею й фальшивим «братерством».

«Скільки пригадую, батько завжди жив Україною. Переконана, коли б йому дали вибір: хто для нього в житті на першому місці —

Україна чи родина, він вибрав би незалежну Українську державу, незважаючи на його любов до рідної сім'ї. У цьому я не сумніваюся, не осуджую і розумію його», — написала у післямові до книги «Від Зінькова до Мельборну» Олександра Ткач (Леся Богуславець).

«У 1991 році батько зі мною вперше після війни відвідав Батьківщину. Це було для нього наче оновлене життя. Скільки знайомств, вражень! А пізніше — листування. Він ще хотів поїхати в Україну, але я не відважилася, адже він був похилого віку», — поділилася Олександра Дмитрівна.

Цікаві речі розповіла в подяці, вміщеній у книзі, й Віра Кошова: «На початку 1990-х років Полтавське обласне відділення Товариства зв'язків з українцями за межами України розпочало велику роботу з повернення творчого доробку видатних земляків в еміграції на Батьківщину. У 1991 році відбулося моє знайомство з Дмитром Нитченком у Полтавській обласній організації Спілки письменників України. Це було повернення письменника після довгої вимушеної розлуки на Батьківщину. Перша книга, яку Дмитро Васильович вислав з Австралії, — «Від Зінькова до Мельборну», що стало початком формування фонду письменників українського зарубіжжя у Полтавському краєзнавчому музеї».

Приємно, що українське видання книги Дмитра Нитченка «Від Зінькова до Мельборну» і працю багатьох людей, які долучилися до цієї справи, високо оцінили на загальнонаціональному конкурсі з промовистою назвою «Українська мова — мова єднання». А для колективу редакції «Вечірньої Полтави» приємною несподіванкою став той факт, що диплом лауреата XXI загальнонаціонального конкурсу «Українська мова — мова єднання» отримала й наша газета. Як з'ясувалося, видання «Вечірня Полтава» подала на конкурс наша позаштатна авторка Лідія Черпакова. Тож дякуємо колезі за такий несподіваний сюрприз. Будемо працювати й об'єднувати Україну спільно й надалі.

Оксана КЛОЧКО
«Вечірня Полтава»
Фото автора та з відкритих джерел інформації

Доньку Дмитра Нитченка Олександру Ткач (Леся Богуславець) і онука Юрія Ткача (стоять у центрі) вітають земляки-зіньківці Ганна Антипович (Дениско) і Віктор Литус під час відвідин України в 2018 році.